

SİVAS'TA SUDA BOĞULMALARA VE SEL BASKINLARINA BAĞLI SÖYLENMİŞ AĞITLAR*

Doğan KAYA

Başta ölüm olmak üzere ayrılığın yahut üzüntünün doğurduğu ıstırap sebebiyle ortaya konulan lirik ve manzum ürünlere ağıt denir. Şayet ölenler için söyleniliyorsa, kendisine has makamla terennüm edilir. Söylenen sözler ölenle ilgili düşünce, duygu ve izlenimleri ihtiva eder.

Yaygın şekliyle *ağıt* olarak bilinen söz muhtelif devirlerde, muhtelif Türk toplulukları tarafından değişik şekilde kullanılmıştır.

Edebiyatımızda, *divan şairleri* de bu konuda kayıtsız kalmamış, ağıt niteliğinde *mersiye* adını verdikleri şiirler söylemişlerdir.

Dinî-Tasavvufî Türk Edebiyatında *ehl-i beyt* sevgisini dile getiren ve Kerbelâ'da Hz. Hüseyin'in şehit edilmesi ile ilgili olarak da pek çok mersiye vücuda getirilmiştir ve bunlar *maktel* adı ile ün salmıştır.

Ölenin arkasından yas töreni yapmak, bu arada şiirler terennüm etmek eski çağdan itibaren, hemen hemen bütün toplumlarda rastlanılan hususlardır. Türklerde de ağıt söyleme geleneği, ilk çağlardan beri var olan ve tarihin çeşitli devirlerinde, çeşitli Türk boyları tarafından günümüze kadar yaşatılan bir gelenektir. Anadolu'nun hemen her yerinde -bazı ayrılıklarla da olsa- ölünün arkasından, asker uğurlanırken, geline kına yakılırken yahut gelin evden çıkarken ağıt söyleme geleneği vardır. Ağıtlar, yanık bir ezgi ile terennüm edilmeleridir. Ölü için söylenen ağıtlar, ferdi karakterde olan ürünlerdir. Ölüye, yakınlarının ağlaması tabii bir hadisedir. Bunlar, ana, baba, kardeş, oğul, karı veya koca, nişanlı genç, gelin, torun, komşu, akraba veya arkadaşdır. Ne var ki, bazı yörelerde ölüye ağlaması için, bu işi meslek edinmiş ve büyük çoğunluğu kadın olan, *ağıtçı* denilen kimseler davet edilir.

Ağıtın, ölünün başında söylenmesi yaygın bir gelenektir. Sözler, o anda ağıtı söyleyen şahsın ruh halini yansıtan ifadelerdir ve coşkunun bir lirizmle doludur. Diğerleri ise (yani, kına ve askerleri uğurlama türküleri), sözleri bütün yöre halkı tarafından bilinen kolektif karakterde eserlerdir. Söylenen ağıtlarda ölenin iyi vasıfları, mutsuzluğu, yokluğunun bırakacağı derin izler gibi hususlar dile getirilir. Ölü evine ağlamaya gelenler, ağıtlarında, acıklı ortamın da

*Yayımlandığı yer: *Türk Yurdu*, S. 269, Ocak 2010, s. 77-84.

etkisiyle; hasretlik, dert, umutsuzluk, kimsesizlik, felaketler ve talihsizlik gibi hususlara da yer verirler.

Bilhassa Toroslar, Çukurova, Kayseri ve Kahramanmaraş civarında yaşayan, Türk ve Yörük olan halkımız arasında ağıt söyleme geleneği daha yaygındır.

Ağıtlar yapı, konu ve söylendiği yerler olmak üzere grupta tasnif edilebilirler. Konularına göre ağıtları şöyle tasnif edebiliriz:

1. Kişiler için yakılan ağıtlar
 - a. Hastalık üzerine yakılan ağıtlar
 - b. Ayrılık üzerine yakılan ağıtlar
 - c. Kayıp kişiler için yakılan ağıtlar
 - ç. Mutsuzluk ve acı üzerine yakılan ağıtlar
 - d. Ölen kimseler için yakılan ağıtlar
 - e. Öldürülen kimseler için yakılan ağıtlar
2. Sosyal olaylar üzerine söylenen ağıtlar
 - a. Askerlik ve savaş ağıtları
 - b. Sevdalılarının kavuşamaması üzerine yakılan ağıtlar
 - c. Boşanma üzerine yakılan ağıtlar
 - ç. Kaçak, kayıp yahut esir kişiler için yakılan ağıtlar
3. Gelin ağıtları
 - a. Kına türküleri
 - b. Başöğme türküleri
 - c. Gelin alma türküleri
4. Asker uğurlama ağıtları
5. Hayvanlar için yakılan ağıtlar
 - a. Yabani hayvanlar için yakılan ağıtlar
 - b. Evcil hayvanlar için yakılan ağıtlar
6. Belde, mekân ve tabiat parçaları için yakılan ağıtlar
 - a. Sular için yakılanlar
 - b. Belde ve mekânlar için yakılan ağıtlar
7. Afet ve felâket ağıtları
 - a. Deprem üzerine yakılan ağıtlar,
 - b. Sel felâketi üzerine yakılan ağıtlar
 - c. Yangın üzerine yakılan ağıtlar

Beyit yahut üçlüklerle söylenen ağıtlar 11 heceli olup, her birim kendi arasında kafiyelidir. Dörtlük olarak söylenen ağıtlar daha çok 8 heceli, bazen de 11 hecelidir. Bunların kafiye düzenleri *aaaa*, *aaab*, *abaa*, *abcb* şeklinde farklı olabilmektedir.

Ağıtlar anonim ürünler olmakla beraber bazılarının sahipleri bellidir. Edebiyatımızda halk şairlerine ait ağıt türünden eserlerin ilk örneklerine XIV. yüzyılda rastlamaktayız.

Sivas'ta ağıt söyleme geleneği genellikle Şarkışla, Gemerek ve Yıldızeli yörelerinde daha yaygındır. Yukarıda da belirttiğimiz gibi ağıtlar, konularına göre çok çeşitlilik gösterir. Ancak biz burada Sivas yöresinde suya düşüp boğulma yahut selin getirdiği felâketler sonrası söyleniş ağıtlar üzerinde duracağız. Derlediğimiz ve burada yayımladığımız ağıtlar genellikle sekiz hecelidir ve anonim nitelikli ağıtlardır. Bu konuda âşıklar tarafından söylenmiş yani sahibi belli olan ağıtlar elbetteki vardır. Bu tip ağıtlar ayrı bir çalışmayı gerektirdiğinden burada üzerinde durulmamıştır.

Aşağıda konumuzla ilgili olarak Sivas yöresinde tespit edilmiş dokuz ağıta yer verilmiş olup başlıkları şunlardır:

1. Köprüye Varınca Köprü Yıkıldı
2. Nazik Kıza Ağıt
3. Anam Beni Soğuk Suya Yolladı
4. Sele Giden Gelin Ağıtı
5. Uludere
6. Selde Boğulan Çocuğun Ağıtı
7. Barajda Boğulan Gencin Ağıtı
8. Kara İneğin Ağıtı
9. Asker Mehmet'e Ağıt

.....

KÖPRÜYE VARINCA KÖPRÜ YIKILDI

Sivas Şarkışla dolaylarında iki ayrı köyden iki gencin nişanı yapılır. Aradan aylar geçer mart ayının sonlarına doğru düğün yapılmaya karar verilir. Oğlan evi gelini alıp dönerken Kızılırmak üzerindeki köprüden geçerken köprü yıkılır ve düğün kervanı coşkun akan Kızılırmak'ın suyuna gark olur. Onlarca insan ölür. Bu acı hadise sonrasında ağıtlar yakılır. Aşağıdaki ağıt da bu ağıtlardan birisidir ve türkü olarak icra edilmektedir.

*Altı gardaş idik bindirdik ata
Hürü'yü yolladık üç köyden öte
Kızılırmak'a varınca oldu bir hata
N'ettin Kızılırmak allı gelini
Gelini gelini benim yârimi*

*Evede kaynatası evi bezedir
Yolda kaynatası yolu gözedir
Gelinsiz haneyi kime bezedir
N'ettin Kızılırmak allı gelini
Gelini gelini benim yârimi*

*Köprüye varınca köprü yıkıldı
Üç yüz atlı birden suya döküldü
Nice yiğitlerin beli büküldü
N'ettin Kızılırmak allı gelini
Gelini gelini benim yârimi*

*Atlılar da Kap'altı'nı dolaşır (Kapıaltı)
Yengeler de kuzu gibi meleşir
Kara haber güveyiye ulaşır
N'ettin Kızılırmak allı gelini
Gelini gelini benim yârimi*

*Tüfek getirin de şu kartalı vuralım
Dalgıç getirin de allı gelini bulalım
Biz gelinsiz nasıl köye varalım
N'ettin Kızılırmak allı gelini
Gelini gelini benim yârimi*

*Elinin kınası soldu mu ola
Gözünün sürmesi soldu mu ola
Evede kaynatası duydu mu ola
N'ettin Kızılırmak allı gelini
Gelini gelini benim yârimi*

*Kızılırmak parça parça olaydın
Her bir parçanı bir yerlerde kalaydın
Sen de benim gibi yârsız kalaydın
N'ettin Kızılırmak allı gelini
Gelini gelini benim yârimi¹*

¹ Selahattin Bekki, *Baş yastıkta Göz Yolda – Sivas Türküleri*, İstanbul, 2004, s. 144-146. (Yöre: Sivas, TRT Repertuarı No: 428, Kaynak kişi: İsmail Kılıç, Derleyen: Muzaffer Sarısözen, Notaya alan: Muzaffer Sarısözen.)

)

NAZİK KIZA AĞIT

Anadolu işgal altındadır. Ege yöresinde Yunanlıların Türklere yaptıkları baskı ve işkenceler tahammül edilmez hale gelmiştir. Bir Yunan subayı, Nazik adındaki Türk kızına gönlünü kaptırır. Hâlbuki Nazik nişanlı bir kızdır. Subay, Nazik'e dini bilgiler veren Hoca'ya baskı yaparak, Nazik'i kaçırma hususunda yardımını ister. Hoca, ölüm korkusuyla bunu kabul eder. Hoca, bir plan hazırlar. Fırsatına getirip kızın kurdelesini pencereden aşağı atar, ona kurdelenin düştüğünü, gidip getirmesini söyler. O sırada aşağıda bekleyen Yunan subayı kızı kolundan kapıp, hemen oradan uzaklaşır. Bu arada düşman da geri püskürtülür. Nazik'i Yunanistan'a götüren subay, onunla evlenir, çünkü onu çok sevmiştir. Nazik, birkaç kere intihara teşebbüs ederse de başaramaz. Aradan yedi sene geçer. Sevmediği Yunan subayından Nazik'in üç çocuğu olur.

Bütün düşüncesi Türkiye'ye kaçmak olan Nazik, uçan kuşa, denizdeki martılara, burnunda tüten anası, babası, kardeşi, nişanlısı, en çok da vatanı için türküler söyler. Birgün fırsatını bulur, çocuklarıyla birlikte bir gemiye binip Türkiye'ye doğru yol alır. Yolda düşünceye dalar: "Bu çocuklarla memlekete gidersem; 'Sen geldin ya, bu Yunan döllerini niye getirdin?' derler. Çocukları denize atsam, nasıl atayım. Ne de olsa benim evladım." Bir çıkış yolu bulamaz. Sonunda üç çocuğunu beline bağlayıp, Ege'nin sularına atlar. Dördü de oracıkta ölür. Bu acıklı olay Türkiye'de duyulunca, yanan yürekleri soğutmak için, annesi, nişanlısı, yakınları ve onu sevenler ağıtlar yakarlar. Aşağıdaki ağıt Şarkışla yöresinden derlenmiştir.

*Bahçemizin al gülü
Ötmez daha bülbülü
Kurdelemi alırken
Yunan tuttu kolumu*

*Atina'nın harmanı
Yandan çıkar dumanı
Hiç kimsenin suçu yok
Öldürsünler imam*

*Tabancalar yağlanmış
Mor boyaya boyanmış
Beni götüren imam
Zincirlere bağlanmış*

*Kara koyun yayılır
Saçakları sayılır
Çıkma Nazik dışarı
Seni gören bayılı*

*Fusulüye pişer mi
Pişer pişer şişer mi
Sen gâvour ben Müslüman
Bize nikâh düşer mi*

*Yumurtanın sarısı
Yere düştü yarısı
Yaşım on beş demeden
Oldum Yunan karısı*

Kılıcımın kını yok
Türklere zulümü çok
Nasıl kabul edeyim
Yunan'ın imanı yok

Oturdum bakakaldım
İnce fikire daldım
Gemi düdüğü çalınca
Efendim seni sandı

İki gemi yan durdu
Gözlerime kan durdu
Ben Yunan'a düşeli
Yedi yıl tamam oldu

Pencereye çıkarım
Limanlara bakarım
Türkiye'ye gidersem
Koçu kurban yıkarı

İki gemi dayanır
Al kanlara boyanır
Sür gemici gemiyi
Şimdi Yunan uyanır

Adana'nın üzümü
Ben yürüttüm sözümü
Üç uşağı atarken
Yumuverdim gözüm

Gemilerin urganı
Telli olur yorganı
Çocukları sorarsan
Balıkların kurbanı

Elma attım denize
Gidiyor yüze yüze
Atma bizi denize
Gidek Türk ebemiz

Arabayı atladım
Al fistanı katladım
Ben Nazik'i yitirdim
Gül aklımı çatlattım

Yumurtanın kulpu yok
Ela gözde uyku yok
Sür gemici gemiyi
Pis Yunan'dan korkum yok

Arabanın mazısı
Şu alnımın yazısı
Ne deyim de ağlayım
Pis Yunan'ın kuzusu

Atina'da bir kuş var
Kanadında gümüş var
Gelin çocuklar gelin
Annenizde bir iş var

İlen gelin buz gibi
Yanıyorum köz gibi
Kız kaç da gel kraldan
Kabul ettim kız gibi

Çarşıya üzüm geldi
Mevlâ'dan izin geldi
Aç kapıyı annesi
Kıraldan kızın geldi²

² . Demet Can, "Nazik Kızın Ağıtı", *Kızılırmak*, 11. 1992, s. 39-40. / S. Burhaneddin Akbaş, "Bünyan Ağıtları", *Erciyes*, 10. 1986, s. 28-29.

Bu ağıtın bir varyantı Batı Trakya'da da söylenmektedir.

Atina'nın çayırı	Atina'nın hamamı
Dik yukarı bayırı	Yandan çıkar dumanı
Üç çocuğumu attım denize	Hiç kimseden şüphem yok
Balıkların kurbanı	Öldürsünler imamı

ANAM BENİ SOĞUK SUYA YOLLADI

Bu türkünün hikâyesi tespit edilememiştir. Ancak metin içindeki ifadelerden anlaşıldığına göre evine su getirmek için dereye ırmağa giden kız bilemediğimiz sebepten suya düşmüş, kendisi ve bakracı suya kıpılmış, çırpınmaları sonuç vermemiş ve boğularak ölmüştür. Saçları bir söğüdün dallarına takılı kalmıştır. Genç yaşında ölümü köyde derin üzüntü yaratmış, ardından yakılan ağıtlarla acılar kısmen dindirilmeye çalışılmıştır.

*Anam beni soğuk suya yolladı
Bulanık su ciğerimi dağladı
Anam duydu babam beni aradı
Arife'm Arife'm gelin Arife'm
Yaz bahar suyuna giden Arife'm*

*Bakraç suya gitti ben burada kaldım
Sırmadan saçlarım söğüde sardım
Anneme babama ben hasret kaldım
Arife'm Arife'm gelin Arife'm
Yaz bahar suyuna giden Arife'm*

*Yolumuz uğradı Çorharışı'ye
Değme baba değme sabah ışığa
Benden selâm söylen konu komşuya
Arife'm Arife'm gelin Arife'm
Yaz bahar suyuna giden Arife'm³*

SELE GİDEN GELİN AĞITI

Yıldızeli'nin Avren köyünde Sultan adındaki bir gelin tarlada çalışırken hava karışır, çok geçmeden şiddetli bir yağmur yağar ve arkasından sel gelir. Gelinin çalıştığı tarla da iki tepenin arasındadır. Gelin, kuvvetli sel sularına kapılır. Cesedini ırmağın epey ilerisinde bir

[Feyyaz Sağlam, *Yunanistan (Batı Trakya) Türkleri Edebiyatı Üzerine İncelemeler*, C. III, İzmir, 1994, s. 40.]

³ Selahattin Bekki, a. g. e. s. 141-142. (Yöre: Sivas- İmranlı, Kaynak kişi: İsmail Kılıç, Derleyen: Muzaffer Sarısözen, Notaya alan: Muzaffer Sarısözen, TRT Repertuarı No: 402.)

kenarda bulurlar. Akşamüzeri yıkayıp lüks lambanın ışığında defnedilir. Arkasından ağıt yakılır. Ağıt genellikle mani tipinde dörtlüklerle vücuda getirilmiştir.

*Yağmur yağar helli helli
Dülbendinin ucu pullu
Eller davardan geliyor
Sultan'ımın yeli belli*

*Sel geldi kıyıya vurdu
Babası kızını vardı
Sultanımın ipek saçı
Topak topak gübre doldu*

*Dere gelir aka aka
Kâkülünde gümüş toka
Allı gelin sele gitmiş
Gözlerine baka baka*

*İğdeden tuttum elimi
Şelek sıkıyor belimi
Kâzım gelmiş soruyor ki
N'ettiniz allı gelini*

*Başım taşlara çakıldı
Poşum dikmeye tahıldı
Ne duruyon ihmal Kâzım
Yârine türkü yakıldı*

*Yağmur yağar deli deli
Bostanlarda izi belli
Nasıl kıydın Azırayıl
Beşikte kuzu beledi*

*Akşam ezanı yudular
Yârsız kabire koydular
Ne muhannet eller ise
Ölümü selde buldular*

*Kara gazanlar kuruldu
Kulplarından duta duta
Allı gelin sele gitmiş
Kollarını ata ata*

*Seller gelir aha aka
Kâkülünde gümüş toka
Allı gelin sele gitmiş
Komşulara baha baka*

*İğde'den tuttum elimi
Şelek sıkıyor belimi
Kâzım geliyor soruyor ki
N'ettiniz allı gelini*

*Seller önümü bağlıyor
Ali boynunu eğiyor
Ne eğiyon öksüz Ali
Halan karalar bağlıyor*

*Şu derenin ibikleri
Ötüşüyor gügükleri
Ölmezsem aklımdan çıkmaz
Lüküsünen gömdükleri*

*Küçük odanı bozsunlar
Karalı mektup yazsınlar
Öksüz kuşun yuvas'olmaz*

*Şu Avren'in büyük özü
Ahar bulanı bulanı
Gurbet elden kocan gelmez*

Git de yuvanı düzsünler

Arar dolanı dolanı

*Yağmur yağar sepe sepe
Kulağında altın küpe
Babası kızını yıkar
Ala gözden öpe öpe*

*Yağmur yağar telli telli
Başında bürüğü pullu
Eller davardan geliyor
Sultan'ımın yeri belli⁴*

ULUDERE

Cumhuriyetin ilk yıllarında köyün birinde hasat zamanı aniden bir kara bulut çıkar ve biraz sonra da yer-gök birbirine karışır. Uludere denilen yerden sel gelir. Bir yağmur, bir boran başlar ki ev ocak bırakmaz yıkar, kavakları söker, harmanlarda ne kadar ekin varsa hepsini önüne katıp ırmağa döker. Ne buğday, ne sap ne saman bırakır. Hepsini Altınyayla'ya oradan da Kızılırmak'a döker. Halkın bir yıllık umudu böylelikle sele gider. İçi yanar, olup biten için şu ağıtı yakar:

*Uludere Uludere
Senin çalın söküldü mü
Güllü bostanın duvarı
Çay tarlaya döküldü mü*

*Güllü bostanın gülünü
Deste deste bağlamadım
Uludere'nin selini
Bir gevere çalamadım*

*Kavakları sel götürdü
Kışın bunlar ne yakacak
Atatürk emir verirse
Seldeki evler kalkacak*

*Her derede kaynar gözler
Suda yatar sar'öküzler
Yeter verdin kadir Mevlâ'm
Ağlaşıyor öksüz kızlar*

*Kapıya bastım hasırı
Mevlâ'ya ettik kusuru
Evimizi sel almasın
Kurban keserik kısırı*

*Mevlâ'm bize verir m'ola
Kapımızın yarısını
Devlet de asker eylemiş
İki evin delisini*

*Yağmur ile gelen dolu
Düzayak yürüttü seli
Gayrı bostan yıkılıyor
Biz ağlayak sefil karı*

*Hükümet arka verince
Seldeki evler kalkacak
Kalakları sele gitmiş
Kışın bunlar ne yakacak⁵*

⁴ Kaynak şahıs: Sabiha Yücel, Yaşı: 67, Derleme tarihi: 28.09.2005.

SELDE BOĞULAN ÇOCUĞUN AĞITI

Bir ağıt, Cumhuriyetin ilk yıllarında Şarkışla yöresinde bir çocuğun sel sularında ölmesi üzerine annesi tarafından yakılmıştır.

*Bir koyun taş dibinde meliyor
Figanı da dağı taşı deliyor
Komşular da bulamamış geliyor
Yitirdim yavrumu çay kenarında*

*Dağlara çıkayım seyipler gibi
Yavrusunu yitirmiş geyikler gibi
Ne deresini koydum ne de taş dibi
Yitirdim yavruyu yol kenarında!*

*Yavrum ateşine nasıl yanayım
Atatürk'e bir telgraf vurayım
Müjdesine beş yüz altın vereyim
Yitirdim yavrumu sel kenarında⁶*

BARAJDA BOĞULAN GENCİN AĞITI

Sivas'ın Güney köyünden Mehmet adında bir genç iş bulup çalışmak için Adana'ya gider. Mehmet, bir gün serinlemek için arkadaşıyla birlikte baraja gider. İkisi de yüzme bilmemektedir. Biraz ilerilere gidince bir daha dönemezler ve iki genç de boğulup ölürlür. Mehmed'in ağabeyi Adana'ya gider, onu orada defneder. Bu acıklı olay üzerine Mehmed'in kız kardeşi Güler, şu ağıtı yakar:

Adana'da garip mezar *Olmaz olsun adım Sali*
Yeli eser kumu tozar *Kardeş verdim oldum deli*
Öleceğini bilememiş *Adana'da koydum geldim*
Oturmuş da mektup yazar *Yeni açan gonca gülü*

Ağılı işlik kol istiyor *Sabahınan erken kalktım*

⁵ Kaynak şahıs: Sivas Gazibey köyünden ağıtçı Meryem. Şiir, Sivas İl Kültür ve Turizm Müdürü Kadir Pürlü'nün arşivinden alınmıştır.

⁶ Kaynak şahıs: Mustafa Mutlu, Memleketi: Baharözü Beldesi- Ulaş / Sivas, Derleme tarihi: 21. 12 2006.

*Naylon kayış bel istiyor
Tez gel Mehmed oğlan tez gel
Güller bacın sen'istiyor*

*Örende baykuş ötüyor
Kardeş düşmüş dipsiz göle
Çıkart diye can atıyor*

*Adana'nın kara taşı
Yandı ciğerimin başı
Dalgıçlar sudan çıkarmış
Ak benizli çatık kaşı*

*Hastanede ölen gelin
Anam senin kızın mıydı
Biri ateşten biri sudan
Bu da senin yazın mıydı*

*Adana'da olur yılan
Bulan soyha ırmak bulan
Kardeşin de öldü derler
Yalan emmim oğlu yalan*

*Bacısının adı Güler
Siz de duydunuz mu eller
İki yiğide sebep olmuş
Adana'da akan seller⁷*

KARA İNEĞİN AĞITI

Sivas'ın merkeze bağlı Herekli köyünde Bekir Onbaşı, Çakır ve Hatibinoğlu kışlık yiyeceklerini hazır etmek için eşeklerine buğdaylarını yükleyerek Hayırbey köyünün değirmenine giderler. Değirmende işleri biter, köylerine dönmek üzere tekrar yola çıkarlar. Bu yörelerde şiddetli sel baskınları olmaktadır. Üç arkadaş köye doğru ilerlerken Hatibinoğlu ile Çakır, Bekir Onbaşı'ya şaka yaparlar. "Bu günkü sel bir ineği götürür. Senin inek sele gitsin de bak." derler. Böyle şakalaşarak köye gelirler. Köye geldiklerinde köyün inekleri yaylımdan dönmüş, köy halkı da ineklerini evlerini almakla meşguldür. Herkes ineğini tamam eder, ancak dönen sürüde üç tane eksiktir. Bunlardan birisi; Cebeci Hamza'nın, biri "Köfte" lakaplı Ahmet'in, bir diğeri de Bekir Onbaşı'nındır. İnekleri dönmeyen bu üç kişi ineklerini aramak için yola koyulurlar. Bir süre dolaştıktan sonra Gölyeri denilen yerde Cebeci Hamza'nınkini sağ olarak bulurlar. Sonra tekrar aramaya koyulurlar bir süre daha dolaştıktan sonra Çallı Çayırı denilen yerde de Köfte'nin ineğini de sağ olarak bulurlar. Akşam olur, ineklerini bulan Köfte ve Cebeci Hamza köye dönerler. Bekir Onbaşı aramaya devam eder. Bekir onbaşının ineği sele kapılmıştır. Bunu değirmende çalışanlardan öğrenir. Bekir Onbaşı aramaya devam eder, sonun da ineğini ölü olarak

⁷ Mesut Karakaş, *Güney Köyü Folkloru*, Sivas 2002, s. 78-79 (Basılmamış Lisans Tezi).

Hayırbey köyünün altında bulur. Bekir Onbaşı çok sevdiği ineğinin ardından şu ağıtı yakar.

*Değirmenden geldim eve
Köye düşmüş bir velvele
Yalan sözler essah oldu
Senin inek diye diye*

*Ziyaret'e yağmur yağdı
Seller aktı su bulandı
Kömür gözlü konur inek
Şimdi kumlara belendi*

*Konur inek sele gitti
Taşlar böğrünü yar (a) etti
Kör olası Koka Hasan
Bizi ele gülünç etti*

*Çayda buldum yolağın
Kestim kuyruk kulağın
Götürdüm kâtibe verdim
Bul davamın kolayın*

*Gece tuttum gittim yolu
Seller bastı sağı solu
Yaşasın binler yaşasın
Mihrali Çavuş'un oğlu*

*Odası kurtlu döşekli
Tabancam yedi fişekli
Ben izi sürdüm getirdim
Biri yayan bir'eşekli*

*Sahibim Bekir Onbaşı
Beni yüzen iki kişi
Şükür olsun Mevlâ'ya
Evde bir buzağım dişî⁸*

ASKER MEHMET'E AĞIT

Sivas'ın Söğütçük köyünden Mehmet, Elazığ'da askerlik hizmetini yapmakta iken suya düşer, boğulur. Ölüm haberi köyde duyulunca eşi Fatma, şu ağıtı yakar:

*Fatma gelin koygun ağlar
Yine dumanlandı dağlar
Buyurun bir kahve için
Cenazeyi kılan beyler*

*Elaziz'in kara taşı
Yandı ciğerimin başı
Havut eşimin arkadaşı
Acep sorsam ne der ola*

*Düz yoldan kamyon aşar mı
Yüzbaşısı da şaşar mı*

*Ketenimin pulu ince
Bürünürüm yâr gelince*

⁸ Kaynak kişi: Ömer Çınar, Öğrenim durumu: İlkokul, Yaş: 81, Yaşadığı yer: Sivas, Derleme tarihi: 19 02. 2007.

*Bir tabur ekser içinde
Tek Mehmet suya düşer mi*

*Varmam eşim gardaşına
Emsallerin gelmeyince*

*Eşim camiden geliyor
Paltosunu giyinerek
Anası duymuş ağlıyor
Dizlerine dövünerek*

*Anasının adı Fatma
Necaattin'i okutma
Necaattin daha küçük
Öksüz mektebine katma*

*Epliğinde dolanıyom
Eller beni kısıkanıyor
Girdim küçük odasına
Oy dedikçe sesleniyor*

*Kapımızın önü basma
Eşim alayından yosma
Kurban olayım kaynana
Üç oğlum bana küsme⁹*

⁹ Kadir Pürlü, *Sivas'ta İlbeyli Türkmenleri*, C. 1, Sivas, 2002, s. 435-436.